

LUETTELO

Sodankylän hoitoalueen järvistä ja vesistöistä
sekä niissä esiintyvistä kalalajeista,

sekä

ehdotus kalakannan lisäämiseen ja suojaamiseen
tähtäävistä toimenpiteistä.

Suomennos ruotsinkielisestä alkutekstistä

Kääntäjä: Kirsi Oikarinen

Tekstissä esiintyvät paikan- ja henkilönnimet on säilytetty alkuperäisessä kirjoitusasussaan. Alkutekstin kirjoittajan käsialan sekä kopion laadun vuoksi muutamien sanojen tulkitseminen on epävarmaa tai jopa mahdotonta. Kyseiset sanat on merkitty käännökseen suluissa olevalla kysymysmerkillä (?).

Luettelo Sodankylän hoitoalueen järvistä ja vesistöistä sekä niissä esiintyvistä kalalajeista, sekä ehdotus kalakannan lisäämiseen ja suojaamiseen tarvittavista toimenpiteistä.

J ä r v i e n					Huomautuksia	
Nimi	Pit. Lev. (?)	Rantojen ja pohjan laatu	Tulovedet	Laskuvedet		Järven kalalajit
Sompiojärvi	7½	6½	A) <u>Hoitoalueen pohjoisosassa</u> Rannat yleensä matalapohjaisia; pohja mutaa, jonka alla savea ja hienoa hiekkaa.	Matsukainen, Kuusoja, Pyhäoja, Pyhäleipuri, Ohkileipuri, Pikkukoronen, Isokorkisti, Isokorkisti, Hietaoja, Kotaoja, Sauwonoja.	Muteniajoki, joka yhdistyy Riestojokeen sekä laskee Luirojokeen, joka myöhemmin laskee vetensä Kemijokeen.	Säynävä, särki, siika, hauki, ahvenmade ja kiiski. Runsaimmin esiintyy säynävää. Mutenian, Rieston, Lokan ja Korwasen tilat Sompion kyläkunnasta harjoittavat järvessä kalastusta kevätkesällä nuotalla ja verkolla sekä rysällä purojen suulla, syksyisin ainoastaan verkolla. Kyseisen järven lähellä on pieni lampi, nimeltään Hietalampi, jossa on haukea ja ahventa, joita pyydetään talvisin nuotalla. Järven ympärillä on rahkasoiita, rämeitä ja niittymaita.
Luirojärvi	6½	5	Rannat enimmäkseen syviä; pohja kiinteää hiekkaa, on paikoin hyvin kivinen.	Sokostenjoki, Pälkimäjoki, Wasalyömäoja.	Luirojoki, joka on Kemijoen Kiitisen sivujoki.	Siika, taimen, harri, hauki ja ahven. Vallitsevat kalalajit ovat siika ja taimen. Järvi sijaitsee etäällä kyläkunnista ja on vaikeapääsyinen mutta kalaisa. Korwasen tila edellä mainitusta Sompion kylästä harjoittaa keväisin kalastusta ensisijaisesti nuotalla. Luirojärven ympärillä on tundraa ja kangasmaastoa.

Kopsujärwi	2	3/4	Rannat syviä; pohja hienoa ja kiinteää hiekkaa.	Tullalamminoja.	Kopsujoki, joka yhdistyy yllä mainittuun Luirojokeen.	Siika, särri, taimen, muikku, hauki ja made. Siikaa esiintyy runsaimmin.	Mutenian ja Korwasen tilat edellä mainitusta kyläkunnasta harjoittavat kalastusta järvessä joka toinen tai kolmas vuosi, osittain nuotalla, osittain verkolla. Kalastusta harjoitetaan eniten jäidenlähdon aikaan.
Kopsulampi	1	1	Rannat matalapohjaisia; pohja muuttua, alla hiekkaa ja paikoitellen saviperäistä maa-ainetta.	-	Kopsulamminselämi, jonka välityksellä lampi yhdistyy Luirojokeen.	Säynävä, hauki, ahven, made. Säynävä on vallitseva kalalaji.	Edellä mainittu Korwasen tila harjoittaa kalastusta lammessa keväisin säynävän kutuaikana. Kalastuksessa käytetään verkkoa. Lammen ympärillä on suota.
Kurujärwi	1	1/4	Rannat matalapohjaisia; pohja paksultti mutaa, alla hiekkaa.	Ylioja.	Kurujoiki, jonka välityksellä järvi laskee vetensä aikaisemmin mainittuun Riestojokeen.	Särki, ahven ja hauki. Runsaaimmin esiintyy särkeä.	Keväisin edellä mainitut Rioston ja Mutenian tilat harjoittavat kalastusta osaksi verkolla, osaksi nuotalla. Järvi on aapasoiden ympäröimä.
Rewonjärwet	1	3/4	Rannat matalia; pohja paksultti mutaa, alla hiekkaa ja savimaata.	Iso-oja virtaa Ylimäisen Rewonjärwen kautta.	Alimainen Rewonjärvi laskee vetensä pienemmän joen välityksellä Rewonjokeen.	Hauki ja ahven, joita esiintyy melko niukasti.	Keväisin kalastetaan ryssä jokien suulla. Keväisin vedetään joskus matalaajinuuottaa. Kalastusta harjoittaa Korwasen tila. Järvet ovat soiden ympäröimä.
Pasajärwi	1	3/4	Rannat paikoin syviä, paikoin matalia; pohja on muuttua, alla hiekkaa.	-	Pieni puro, joka virtaa osittain maan pinnalla, osittain maan alla ja laskee Kopsujokeen.	Hauki ja ahven, kumpaakin lajia yhtä vähän.	Järvi on aapasuon keskellä. Yllä mainitut Korwasen ja Mutenian tilat harjoittavat kalastusta nuotalla ja ryssä.

* mahdoll. vataanuottaa vrt. ruotsin "vadnot"

			B) Hoitoalueen keski-, itä- ja kaakkoisosassa			
Arajärwi	4	2	Rannat ovat matalia; pohja hienoa hiekkaa, on paikoitellen kivinen.	Kapukka-, Sivliö- ja Arajoki.	Arajoki, joka virtaa Wärrijärveen.	Muikku, hauki, ahven, särki ja made. Runsaimmin esiintyy muikkua.
Wärrijärwi	3	1½	Rannat ovat matalia; pohja hiekkaa, osittain kivikkoinen.	Arajoki.	Arajoki, joka laskee Kemi-jokeen.	Kalalajit ovat samoja kuin yllä mainitussa Arajärwessä.
Seitajärwi	1½	½	Rannat paikoin syviä, paikoin matalia; pohja mutaa, alla saviperäistä maata.	-	Myllyjoja tai Wärrijoki.	Korwasen tila Sompion kylästä on aikaisemmin harjoittanut kalastusta järwessä. Keväällä 1864 ja 1865 jäidenlähdön jälkeen kalat oli löydetty kuolleina rannoilta. Nykyisin kalanpyynti erittäin huonoa.
Kiurujärwi	3	2½	Rannat matalia. Pohja paikoin mutaa, alla savi- ja hiekkamaata, paikoin kivinen hiekkapohja.	-	Kiurujoki, joka laskee Luurojokeen.	Alaperän yhteisalueen Luiron kyläläiset ja osa Sompion kylän asukkaista harjoittaa kalastusta nuotala, verkolla ja rysällä.
Moskujärwi	2½	2½	Rannat matalia. Pohja mutaa, jonka alla hiekka ja savea.	Saiwelijoki.	Hiiwanajoki, jonka laskee Kelujokeen.	Madekosken yhteisalueen tilalliset harjoittavat kalastusta nuotala, verkolla ja rysällä.
Saiwelijärwi	3	1	Rannat ovat matalia. Pohja mutaa, jonka alla hiekkamaata.	-	Saiwelijoki, jonka laskee edellä mainittuun Moskujärween.	Madekosken kyläläiset harjoittavat kalastusta, enimmäkseen syksyllä verkolla ja rysällä. Järven ympärillä on rämesuota.

Satojärwi	2	1½	Rannat ovat osin syviä, paikoin taas matalia. Pohja mutaa, jonka alla savi- ja hiekkamaata.	-	Satojoki, joka yhdistyy edellä mainittuun Saiweli-jokeen.	-	Järven ympärillä on soista maastoa. Madekosken kylän väki harjoittaa kalastusta samoilla pyydyksillä kuin edellä mainitussa Saiweli-järvessä.
Kelujärwi	4	3	Rannat matalia; pohja mutaa, jonka alla paikoin kivistä hiekkaa, paikoin savimaata.	-	Kelujoki, joka on Kitisen sivujoki.	Hauki, ahven, siika, särki, salakka ja made.	Madekosken ja Kirkkokylän yhteisalueilla Moskujärven ja Kelujärven tilojen asukkaat kalastavat nuotalla, verkolla ja rysällä.
Orajärwi	6½	5	Rannat matalia. Pohja osittain kivistä hiekkaa, osittain mutaa, jonka alla on hiekkamaata.	Järvenperä-, Koti- ja Routusoja.	Orajoki, joka laskee Kitiseen.	Kalalajit ovat samoja kuin edellä mainitussa järvessä.	Alaperän, Sattasen, Kirkkokylän ja osa Waiskojärven kylien asukkaista harjoittaa kalastusta nuotalla, verkolla ja rysällä. Tämä järvi kuuluu aiemmin olleeseen hyvin kalaisa.
Routuslampi	1½	1½	Rannat ja pohja ovat muuten samantlaiset kuin Orajärvessä, mutta pohja on enimmäkseen mutainen.	-	Routusoja, joka laskee Orajärveen.	Hauki, ahven ja särki.	Orajärven tilalliset Kirkkokylässä kalastavat nuotalla ja verkolla.
Tawajärwi	2	1	Rannat syviä. Pohja mutaa, jonka alla hiekkamaata.	-	Tawaoja, joka virtaa Tenniö-jokeen.	Muikku, hauki, ahven, särki ja made.	Osa Keminkylän tilallisista kalastaa järvessä nuotalla keväisin. Myös verkkoa ja rysää käytetään.
Wenäjärwi	1½	1	Rannat syviä. Pohja mutaa.	-	-	Särki ja hauki. Särkeä esiintyy eniten.	Alaperän yhteisalueen Luironkylän asukkaat harjoittavat kalastusta - eniten keväisin - verkolla ja jonkin verran nuotalla.
Tuormusjärwi	1½	1 /	Paikoin syvät, paikoin matalat rannat. Pohja mutaa, alla hiekkamaata.	-	-	Muikku.	Alaperän yhteisalueen Kairalan kylän asukkaat kalastavat keväisin verkolla. Kantalanto erittäin huonoa. Järveä ympäröi vetinen maasto.

Sieriäinen	2	1	Paikoin syvät, paikoin matalat rannat. Hiekkapohja.	-	Sieriäisenoja, joka laskee Tenniöjokeen.	Muikku, hauki, ahven, särki ja made.	Järvi on kangasmaiden ympäröimä. Keminkylän asukkaat harjoittavat kalastusta nuotalla, verkolla ja rysällä.
Pyhäjärvi	1	1½	Rannat matalia. Enimmäkseen hiekkapohja.	-	Pyhäjoki, joka laskee Tenniöjokeen.	Ahven.	Kangasmaasto ympäröi järveä. Kuoskun tilalliset Keminkylässä harjoittavat kalastusta verkolla.
#Hirvaslampi	½	¼	Rannat: syviä. Pohja: kivistä hiekkamaata.	-	-	Särki ja hauki.	Lampea ympäröi kangasmaasto. Osa Keminkylän asukkaista harjoittaa kalastusta, enimmäkseen verkolla.
#Kuoskunjärvi	½	¼	Rannat: syviä. Pohja: mutaa, alla hiekkamaata.	-	-	Ahven ja hauki.	Suomaiden ympäröimä. Edellä mainitut Kuoskun tilalliset Keminkylässä harjoittavat kalastusta verkolla.
#Sarvilampi #Iisakkilampi & #Kaakkurilampi	½	¼	Rannat: syviä. Pohja: mutaa, alla hiekkamaata.	-	-	Särki, ahven ja hauki.	Kangasmaaston ympäröimiä. Kalastusta harjoittaa Saukosken tila aiemmin mainitusta Keminkylästä. Pyydyksenä käytetään verkkoa.
Wesmajärvi	2 ¼	1 ¾	Paikoin syvät, paikoin matalat rannat. Pohja: mutaa, alla hiekkamaata.	-	Wesmaoja.	Hauki, ahven ja made.	Osa Kittilän seurakuntalaisista harjoittaa kalastusta näissä järvissä verkolla ja rysällä. - (Wesmajärven asukkaat)
Karijärvi	2	¾	Matalat rannat. Mutapohja, alla hiekkamaata.	Järwikäisöja.	Karjakka.	Hauki, ahven, särki, forelli ja made.	
Huom: #			Tällä merkillä merkityt järvet ovat ulkopuolelle.				pieniä ja ne on jätetty selonteon kooltaan erittäin

C) Hoitoalueen länsi- ja lounaisosassa

Jesiöjärwi	3	1½	Rannat ovat paikoin syviä, paikoin matalia. Pohja mutaa, jonka alla hiekka- ja savimaata.	-	Jesiöjoki.	Hauki, ahven, särki, made.	Kittilän kappeliseurakunnan jäsenet harjoittavat kalastusta nuotalla, verkolla ja rysällä. - (Jesiöjärwen asukkaat)
Säynäj järwi	1¼	1	Rannat: matalapohjaisia. Pohja: mutaa, alla hiekka- ja maata.	Nunarajoki.	Säynäjajoki.	Kalalajit ovat samat kuin edellä mainitussa järvessä.	- " -
Kuolajärwi	1¾	1¼	Rannat ovat syviä ja pohja on mutaa, jonka alla hiekkaa, osittain savipohja.	Siikajoki.	Kuolajoki.	Samat kalalajit kuin edellä mainitussa Säynäjajärwessä sekä sen lisäksi harria, muikkua ja siikaa.	- " - (Tepsalaiset)
Siikajärwi	1	⅓	Rannat ovat syviä. Pohja on mutaa.	Kutujoki, Juluma- ja Manto-oja.	Siikajoki.	Hauki, ahven, särki, harri, siika ja made.	- " -
Jullumajärwi	1	⅓	- " -	Tarajärwenoja.	Jullumajoki.	Hauki, ahven, särki, harri ja made.	- " -
Kellontekemäj järwi	10	5	Rannat: matalia. Pohja: kivinen hiekkapohja.	Anunti-, Pulju- ja Tillusoja, Koskamajoki sekä Kiewan- ja Lismaoja.	Kellontekemäjoki, joka laskee Jesiöjokeen.	- " - sekä siika ja muikku.	- " - (Kittilän, Kellontekemän ja Tepsan asukkaat)
Mantojärwi	1	⅓	Rannat ovat syviä. Pohja on mutaa, alla hiekkaa ja savea.	-	-	Haukia.	Kittilän seurakuntaan kuuluvat Tepsan tilalliset harjoittavat kalastusta verkolla.
Waalajärwi	6	2½	Matalapohjaiset rannat; mutapohja, alla enimmäkseen hiekkamaata.	Ahwenjoki, Joukhaijoja, Kalko-oja, Hanhi- ja Sapakko-oja.	Waalajoki, joka yhdistyy Jesiöjokeen.	Hauki, ahven ja särki.	Osa Sodankylän seurakunnan Waalajärwen kyläläisistä harjoittaa kalastusta verkolla ja rysällä.
Katajajärwi	2	¾	Rannat ovat syviä. Pohja mutaa, alla savimaata.	-	Katajajoki.	- " -	- " -

Kyläjärwi	1	1	Tunus-oja.	Kyläjoki, jonka välityksellä järvi laskee vettä Kitiseen.	Särki, hauki, ahven, kiiski.	Kalastusta harjoittaa Toivoniemen pappila - enimmäkseen kesäisin - verkolla ja rysällä.
Korwenlampi	1	1/4	-	Rannat ovat melko syviä. Pohja: mutaa, alla savea ja hiekkää.	Hauki, ahven, särki, kiiski ja made.	Kalaveden haltijana on tiilallinen Emaus Matti(?) Kirkkokylästä. Kalastetaan verkolla ja rysällä.
#Pörsiölampi & #Kaakkurilampi	1/3	1/8	-	Rannat ovat syviä. Pohja: mutaa.	Hauki.	Kalastusta harjoittavat Kirkkokylän asukkaat. Pyydykset: rysä ja (??).
Melalampi	1	1/2	-	Rannat: matalia. Pohja mutaa, alla hiekkää.	Hauki, ahven, särki ja made.	Kalaveden haltijana on Annebergin tila Sodankylän kirkkokylästä. Kalastusta harjoitetaan verkolla ja rysällä.
Kommattilampi	1	3/4	Upsalo-oja.	Rannat enimmäkseen syviä. Pohja on mutaa, jonka alla paikoin kivikkoista hiekkamaata.	Kommattioja, joka virtaa Kelujokeen.	Sodankylän kirkkokylän asukkaat harjoittavat kalastusta verkolla ja rysällä.
Upsalolampi	1/4	3/4	-	Paikoin syvät, paikoin matalat rannat. Pohja mutaa, alla hiekkää, osittain kivikkoisen pohja.	Upsalo-oja, josta pitkin vesi laskee Kommattilampeen.	Osa Sodankylän kirkkokylän asukkaista harjoittaa kalastusta verkolla ja rysällä.
Pyhäjärwi	4	2	D) Hoitoalueen eteläosassa	Rannat: Paikoin matalapohjaisia, paikoin syviä. Pohja on kivinen hiekkapohja.	Pyhäjoen haara. Hauki, ahven, särki, siika, made ja kiiski.	Pyhäjärwen kylä Alaperän yhteisalueelta harjoittaa kalastusta - eniten hirvenpyyntiaikaan(?) - vain ja ainoastaan nuotalla.

#Latwalampi	1/3	1/3	Rannat: matalapohjaisia tai syviä. Pohja: mutaa, alla enimmäkseen hiekkamaata.	Pyhäjoki.	Pyhäjoki, joka laskee vetensä Kemijokeen.	Hauki ja ahven.	Kairalan kylä Alaperän yhteisalueelta harjoittaa kalastusta - kuulemma syksyisin - nuotalla.
#Luostolampi	1/2	1/3	Rannat: matalia. Pohja: mutaa, alla savensekaista hiekkamaata.	Luostojoki.	Luostojoki.	- " -	Osa Waiskojärven kyläläisiä - harjoittaa kalastusta verkolla keväisin sekä tuulastamalla syksyisin.
Keinojärwi	1	1/3	Rannat: matalia. Pohja on mutaa, alla hiekkamaata.	Keino-oja.	Keino-oja.	- " -	Suannon kylä Alaperän yhteisalueelta harjoittaa kalastusta verkolla ja nuotalla.
#Keinolampi	1/3	1/6	Rannat ja pohja samanlaiset kuin Keinojärwessä.	-	Keino-oja.	- " -	Suantolaiset harjoittavat kalastusta enimmäkseen verkolla.
#Aapajärwi	1/2	1/3	Rannat ovat matalia. Pohja on mutaa, alla hiekkamaata ja paikoin savi- maata.	-	-	- " -	Kairalan kyläläiset aiemmin mainitulta Alaperän yhteisalueelta harjoittavat kalastusta - keväisin - verkolla.
Waiskojärwi	2 1/2	1 3/4	Pohja mutaa, jonka alla hiekkamaata ja savimaata. Rannat paikoin syviä, paikoin matalia.	Alajoki.	Waiskojoki, jonka välityksellä järvi laskee vetensä.	Hauki, ahven, särki ja kiiski sekä made.	Torwisen tila Waiskojärven kylästä harjoittaa kalastusta verkolla ja rysällä.
Wuojärwi	3	2 1/2	Rannat: paikoin syvät, paikoin matalat. Muta- ja kivinen hiekkapohja.	(?)	Wuojoki, jonka välityksellä järvi laskee vetensä Raudanjokeen.	Hauki, ahven, särki, siika, kiiski ja made.	Wuojärven kyläläiset, jotka kuuluvat Waiskojärven yhteisalueeseen, harjoittavat kalastusta verkolla ja rysällä.
			<u>Huom:</u> Waiskojärwi ja Wuojärwi, jotka sijaitsevat Rovaniemen hoitoalueen rajalla ja viimeksi mainitun hoitoalueen kautta Raudanjoen välityksellä laskevat vetensä Kemijokeen, kuuluvat tästä syystä oikeastaan Rovaniemen hoitoalueeseen.				

Hoitoalueen läpi virtaavista joista ansaitsee Kemijoki tulla ensimmäisenä mainituksi. Tähän jokeen, joka suunnassa koillisesta lounaaseen halkaisee koko Sodankylän pitäjän itäosan, yhtyy vasemmalta lukuisia pienempiä jokia, joista Tenniö- ja Wuotusjoki ovat suurimmat. Niistä monista sivujoista, jotka yhtyvät kyseiseen jokeen oikealta puolelta, ovat Arajoki, pituudeltaan ja leveydeltään merkittävä Kitinen sekä Pyhäjoki huomattavimmat. Kitinen, jolla on alkulähteensä Sodankylän pitäjän ja samannimisen hoitoalueen luoteiskulmassa, virtaa yläjuoksullaan luoteesta kaakkoon, kääntyy sen jälkeen suoraan etelään kulkien samalla hoitoalueen länsiosan läpi, sekä kääntyy jälleen kaakkoissuuntaan kuljettuaan suunnilleen kaksi kolmasosaa juoksunsa pituudesta. Viimeksi mainittuun jokeen yhtyy lukuisia sivujokia, joista merkittävimpiä ovat oikealta tulevat Posto-, Sattas- ja Jesiöjoki sekä vasemmalta virtaavat Kuolpujoki, Wasarajoki, ^{Tanku} ~~Tauko~~joki, Lohijoki, Liesjoki, Kelu- ja Orajoki sekä pitkä ja paikoin vuolas Luirojoki, joka myöhemmin pääsuuntaisesti pohjoisesta etelään virtaa hoitoalueen keskiosan läpi. Luirojokeen itseensä yhtyy useita sivujokia, joista Riestojoki ja Hietajoki ovat suurimmat.

Kaikissa edellä mainituissa joissa, mutta etenkin suurissa ja vuolaissa Kemi-joessa, Kitisessä ja Luirojoessa on lukuisia kalalajeja, joista Hauki, Ahven, Siika, Särki, Säynävä, Harri, Forelli, Lohi ja Made ansaitsevat ensinnä tulla mainituiksi.

Jokien pohjan laatu on erilainen eri paikoissa, riippuen niin ympäröivän maaston maalaadusta, kuin myös veden virtausnopeudesta joen eri kohdissa. Koskia ja pienehköjä vesiputouksia esiintyy edellä mainituissa joissa lukuisissa paikoissa.

Kalastusta joissa harjoittavat etupäässä kyseisten jokien rannoilla sijaitsevien kylien asukkaat. Siten Keminkylän ja Alaperän asukkaat kalastavat Kemi-joessa; osa Alaperän, Sompion ja Kirkkokylän asukkaista harjoittaa kalastusta Luirojoessa, sekä Alaperän, Waiskojärwen, Kirkkokylän, Sattasen ja Madekosken kylien asukkaat harjoittavat kalastusta Kitisessä. Tavallisimmat pyydykset, joita tähän käytetään, ovat: verkko, nuotta ja rysät sekä lohen ja siian virtapyyntiin käytetty verkko [strömnät]. Mutta verkolla, nuotalla ja rysillä kalastamisen lisäksi (jotka kuitenkin ovat eniten käytetyt pyydykset) kuuluu olevan tavallista, että syksyisin käytetään tuulastusvälineitä, joilla pyyntiä ei harjoiteta ainoastaan sisäjärvissä vaan myös näissä joissa.

Yllä annettujen tietojen ohella, jotka koskevat hoitoalueella sijaitsevia järviä ja jokia, joissa kalastusta harjoittaa tällä samalla alueella asuva

Sodankylän pitäjän ja Kittilän kappeliseurakunnan rahvas, saanen minulta pyydettyinä lausuntona siitä, voidaanko joittenkin edellä mainituista vesistä katsoa soveltuvan keinotekoiseen kalanviljelyyn, nöyrimmin esittää seuraavaa:

Mietintö:

Kalastus, joka aikaisemmin, ennen kuin peltoviljely ja karjanhoito saavuttivat alueella sen laajuuden, joka näillä elinkeinoilla nyt on, on muodostanut näillä pohjanperäisillä seuduilla asukkaiden tärkeimmän elannon ja tulonlähteen, ja joka vastaisuudessaakin voisi olla katovuoden sattuesssa varma lähde nälänhädän ehkäisemiseksi, on nykyään vähemmän kannattavaa toimintaa, sen jälkeen, kun aiemmin niin kalaisat isommat järvet Sompio-, Ara-, Wärrö-, Kiuru-, Mosku-, Kelu-, Ora-, Jesiö-, Kellontekemä-, Waala- ja Pyhäjärwi mm. - pikemminkin epätarkoituksenmukaisen kuin liiallisen kalastuksen seurauksena - ovat vuosi vuodelta tulleet yhä vähäkalaisemmiksi, minkä vuoksi myös tšekäläinen rahvas on viime aikoina etsinyt elämän välttämättömän toimeentulon mieluummin maanviljelyksen ja karjanhoidon harjoittamisesta kuin epäkiitollisesta kalastuksesta, jota melkein poikkeuksetta harjoitetaan ainoastaan kotitarpeiksi. Ainoastaan asutuilta seuduilta kaukana sijaitseva ja suurten, vuolaiden sekä kivisten koskien vuoksi vaikeapääsyinen Luirojärwi on tähän saakka pysynyt verrattain rauhoitettuna, ja sen vuoksi tässä järvestä on vielä arvokkaita kalalajeja melko runsaasti. Kun siis otetaan huomioon, että kaikki äsken luetellut järvet, poikkeuksena viimeksi mainittu Luirojärwi, voisivat olla monin verroin kalaisampia ja siten luonnon muovaamia, joskin tämän [luonnon] viisaat järjestelyt tältä osin - pitkällisen taistelun jälkeen ihmisten osittain ajattelemattomuudesta ja puuttuvasta ymmärryksestä, osittain kenties myös itsekkyydestä johtuvia toimenpiteitä vastaan - on vähitellen tuhottu, sekä ajatellaan, millainen rikkaus seudulle tarjottaisiin tarkoituksenmukaisten toimenpiteiden avulla, niin kalanpoikasten runsaamalla kasvatuksella kuin myös niiden rauhoittamisella kunnes ne ovat saavuttaneet riittävän koon; niinpä ei voi muuta kuin ilmaista sen näkökannan, että nämä järvet eivät ainoastaan sovellu kalanviljelyyn, vaan että tämä hanke olisi jo tarpeellinen. Mutta valitettavasti näyttää siltä, että niin mullistava uudistus, kuin järkevän keinotekoisen kalanviljelyn aloittaminen tämän hoitoalueen järvissä, mikäli siitä halutaan saada jotakin olennaista hyötyä, on lykättävä kauas tulevaisuuteen. Sillä niin kauan kuin sekä maat että myös kalavedet ovat jakamattomat eikä näiden järvien käyttöoikeudesta ole laillisesti päätetty, vaan niitä pidetään yhteisinä kalavesinä, joissa itse kukin katsoo olevansa yhtä oikeutettu kalastamaan, niin lienee turha odottaa, että jokunenkaan osaomistajista näkisi pienintäkään vaivaa kalanviljelyksen vuoksi, sen estää pelko nähdä toiveensa runsaammasta sadosta julmasti raukeavan. Kun

tähän sitä paitsi lisätään meidän suomalaisen rahvaamme vielä vähäinen siivistys sekä sen flegmaattinen luonteenlaatu ja siitä johtuva tunnettu taipumus säilyttää ikivanhat tavat sekä vanhat piintyneet pahat tavat ja väärinkäytökset, joista se ei luovu ennen kuin se vasta vähitellen saadaan vakuuttuneeksi vallitsevien tapojen sopimattomuudesta, niin on helppo ymmärtää, että jo kalanpoikasen rauhoittaminen alkuvaiheessa on vaikeata saada aikaan ja valvoa, minkä vuoksi lienee myös tarkoituksenmukaisinta, ettei kei-notekoista kalanviljelyä - ainakaan missään suuremmassa ja merkittävämmässä määrin - toistaiseksi aloiteta.

Edellä esitetyn perusteella uskallan rajoittaa ehdotukseni tämän hoitoalueen kalakannan lisäämiseen ja suojaamiseen tähtäävistä toimenpiteistä melkein pä vain ja ainoastaan siihen, että kalakannan lainmukaista rauhoittamista valvotaan mahdollisimman tarkasti. Suuri askel kalastuksen kohentamiseksi olisi mielestäni jo otettu, jos seurakunnan kaikkia kalanpyyntiin oikeutettuja asukkaita voitaisiin estää millään tavoin rikkomasta Armollisessa Kalastussäädöksessä 4. joulukuuta 1865 annettuja määräyksiä. Ensisijaisesti tulisi siksi näiden määräysten rikkomuksista ankarasti rangaista.

Jos sen lisäksi seurakuntalaisten muodostamassa yhdistyksessä päästäisiin yksimielisyyteen siitä, että käytettävät pyydykset tehtäisiin kyllin isosilmäisiksi, sekä että joko kaikki nuotantavot jokaisessa järvessä olisi kiellettyä sinä aikana, jolloin järvissä esiintyvillä kalalajeilla on kutuaikansa, tai ainakin että osa järvenrannoista rauhoitettaisiin vuosittain ja siten muodostettaisiin niin kutsuttuja kalatarhoja, joissa kalat saisivat häiriintymättä suorittaa lisääntymistoimintonsa, niin nämä toimenpiteet, asianmukaisesti kunnialla pidettyinä, osoittanevat pian tervehdyttävän vaikutuksensa. Muilta osin pitäisi aiemmin mainitun Armollisen Kalastussäädöksen 3. luvun 25. pykälässä annetut päätökset panna mitä pikimmin täytäntöön sekä kiinnittää erityistä huomiota siihen, että pienempien järvien jäähän on hakattava aukkoja, joilla estetään kalojen tukehtuminen, mikä luultavasti aiheutti kalojen kuoleman Seitajärvessä talvina 1864 ja 1865.

Jotta rahvas vähitellen tottuisi keinotekoisien kalanviljelyn harjoittamiseen ja sen vaikutuksiin sekä sen myötä vakuuttuisi näin aiheutuvasta kalakannan kasvusta, ei ehkä olisi aivan hyödytöntä joissakin hoitoalueen pienemmissä ja helppopääsyisemmissä järvissä kokeilla yksinkertaisella tavalla kesäkalojen, esim: hauen, ahvenen ja särjen, keinohaudontaa.

Sodankylä 20. toukokuuta 1867.

Albert Sivén

A.S.